

Factsheet

Monitoronderzoek subsidieregeling (hoog)begaafdheid 2019-2024

Subsidieregeling 'Begaafde leerlingen primair en voortgezet onderwijs'

Om het primair en voortgezet onderwijs te stimuleren een passend onderwijs- en ondersteuningsaanbod in te richten voor (hoog)begaafde leerlingen, heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) in de periode van 2019-2024 middelen beschikbaar gesteld middels de subsidieregeling 'Begaafde leerlingen primair en voortgezet onderwijs'. De regeling liep oorspronkelijk van 2019 tot 2023, maar de activiteitenperiode is als gevolg van COVID met een jaar verlengd.

De subsidieregeling had **drie doelen**:

 Kennisdeling en professionalisering Het vergroten en verspreiden van kennis over begaafdheid binnen de school en het samenwerkingsverband. 👉 pagina 3	 Passend aanbod inrichten Het inrichten dan wel uitbreiden van een passend aanbod voor begaafde leerlingen binnen de school en het samenwerkingsverband. 👉 pagina 4	 Onderlinge samenwerking versterken Het versterken van de onderlinge samenwerking tussen scholen in de regio, samenwerkingsverbanden po/vo, en/of tussen onderwijs en zorginstellingen binnen de regio's. 👉 pagina 5
--	---	--

De subsidieregeling in cijfers

141 samenwerkingsverbanden (swv'en) kregen subsidie toegekend, waarvan 71 voor het primair onderwijs en 70 voor het voortgezet onderwijs. Ongeveer de helft maakte gebruik van de verlenging.

€52.042.240,- werd in totaal aan subsidie toegekend. Dit loopt onder samenwerkingsverbanden zeer uiteen:

- het laagste bedrag was €43.735,-
- het hoogste bedrag was €1.502.600,-
- het gemiddelde bedrag was €385.498,-

In opdracht van NRO heeft onderzoeks- en adviesbureau Oberon samen met de Universiteit Utrecht en het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek gemonitord hoe samenwerkingsverbanden passend onderwijs in het primair en voortgezet onderwijs de subsidie hebben besteed, op basis van vragenlijsten bij samenwerkingsverbanden en scholen en een analyse van de subsidieplannen.

Meting 1 (2019-2020)	Meting 2 (2020-2021)	Meting 3 (2021-2022)	Meting 4 (2022-2023)	Meting 5 (2023-2024)
<ul style="list-style-type: none">• Analyse subsidieplannen• Vragenlijst swv'en	<ul style="list-style-type: none">• Vragenlijst swv'en• Vragenlijst scholen	<ul style="list-style-type: none">• Vragenlijst swv'en	<ul style="list-style-type: none">• Vragenlijst swv'en• Vragenlijst scholen	<ul style="list-style-type: none">• Vragenlijst swv'en• Overkoepelende analyses

In deze factsheet presenteren wij de bevindingen van het monitoronderzoek over de periode 2019-2024. We gaan vervolgens in op elk subsidiedoel.

Beoogde plannen

Wat waren de beoogde plannen voor de besteding van de subsidiemiddelen voor (hoog)begaafde leerlingen in het po en vo?

Samenwerkingsverbanden konden de subsidie voor diverse doelen gebruiken en hadden de vrijheid om zelf de doelgroep te bepalen. Dit resulteerde in een brede variatie aan subsidieplannen.

- Niet alle subsidiedoelen waren even expliciet beschreven in de plannen. In veel gevallen werden doelen impliciet in de tekst genoemd en niet concreet geformuleerd.
- Samenwerkingsverbanden gebruikten in hun subsidieplan vaak een combinatie van kenmerken (bijv. cognitie, creativiteit en motivatie) om hun doelgroep te omschrijven en leken hiermee voor een brede definitie te kiezen.
- Bijna alle samenwerkingsverbanden streefden ernaar activiteiten in te zetten ter bevordering van kennisdeling en professionalisering op het gebied van (hoog)begaafdheid en/of activiteiten te organiseren rondom het onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen.

Algemeen beeld plannen

Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de subsidieplannen, zowel in uitwerking (van een globaal overzicht tot gedetailleerde informatie) als in invulling (van specifieke activiteiten tot algemeen beschreven of verkennende plannen).

Hoe is de realisatie van de plannen verlopen?

- De meeste samenwerkingsverbanden begonnen in schooljaar 2019-2020 met de voorbereiding en uitvoering van de subsidieplannen. Naarmate de subsidieperiode vorderde, richtten steeds meer zich op de uitvoering en borging van de activiteiten. Opvallend was dat enkele samenwerkingsverbanden (4%) in 2023 nog steeds bezig waren met de voorbereiding en start van de subsidieactiviteiten.
- Bij de meeste samenwerkingsverbanden verliep de uitvoering van de subsidieplannen in grote lijnen zoals beoogd, al hebben de meeste samenwerkingsverbanden ook wijzigingen aangebracht. Als er aanpassingen plaatsvonden in de doelen of activiteiten, was dat vaak een concretisering of een verbreding ten opzichte van de beschrijvingen in het subsidieplan
- Veel scholen hadden onvoldoende zicht op de subsidieplannen van het samenwerkingsverband en konden daardoor niet goed beoordelen of deze werden gerealiseerd. De scholen die dat wel konden, meldden dat de activiteiten deels of volledig werden gerealiseerd.
- COVID had grote impact op de uitvoering van de subsidieactiviteiten in 2020-2022. Activiteiten waren niet van de gewenste kwaliteit (bijv. minder intensief uitgevoerd en online) of gingen niet of pas op een later moment door. Prioriteit voor het thema (hoog)begaafdheid en betrokkenheid van scholen bij de subsidieactiviteiten was ook laag als gevolg van COVID.

Randvoorwaarden

Bepaalde randvoorwaarden, zoals voldoende tijd en draagvlak op scholen, kunnen bijdragen aan het succes van nieuwe initiatieven, samenwerkingen en kennisdeling. Samenwerkingsverbanden werden jaarlijks naar de aanwezigheid van deze randvoorwaarden gevraagd:

- Het oordeel over de aanwezigheid van randvoorwaarden is door de jaren heen relatief constant gebleven.
- Samenwerkingsverbanden vo oordelen positiever over de aanwezigheid van randvoorwaarden dan die in het po.
- Samenwerkingsverbanden zijn het minst positief over de toegankelijkheid van (jeugd)zorg voor scholen.
- Samenwerkingsverbanden zijn het meest positief over het draagvlak voor subsidieactiviteiten onder scholen.

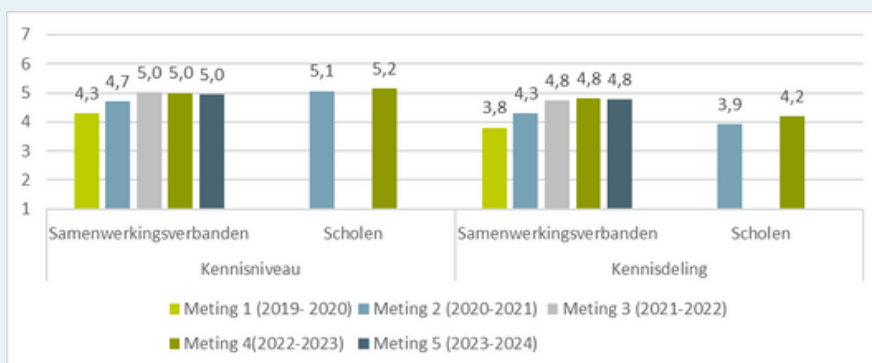
Subsidiedoel 1

Kennisdeling en professionalisering

Behalen subsidiedoel

Sinds de start van de subsidieregeling ervaren samenwerkingsverbanden een toename in kennis en kennisdeling over (hoog)begaafdheid in de regio. Ze oordelen met name in de eerste drie jaar positiever over de subsidiedoelen kennisdeling en professionalisering. In de laatste twee metingen is deze trend gestabiliseerd. De scholen oordelen gemiddeld gematigd positief op het kennisniveau en de kennisdeling in hun regio. Hierbij oordelen ze positiever over de aanwezige kennis rondom (hoog)begaafdheid binnen de regio dan de mate van kennisdeling.

Het gemiddelde oordeel van samenwerkingsverbanden en scholen op de schalen 'kennisniveau' en 'kennisdeling'

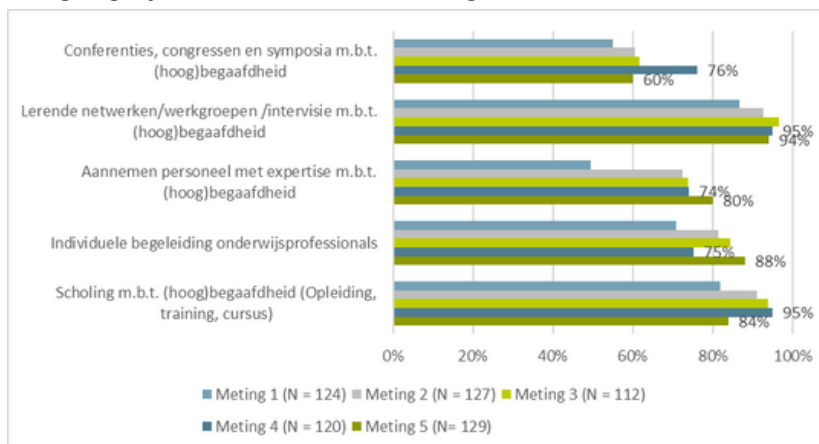

Activiteiten

Bijna alle samenwerkingsverbanden hebben de afgelopen jaren ingezet op kennisdelings- en professionaliseringsactiviteiten.

De meeste activiteiten werden gedeeltelijk of volledig betaald vanuit de subsidie.

Aangeboden kennisdelings- en professionaliseringsactiviteiten rondom (hoog)begaafdheid binnen samenwerkingsverbanden

Opbrengsten en aandachtspunten

✓ De subsidie heeft volgens *samenwerkingsverbanden* bijgedragen aan de kennisvergroting en professionalisering van leraren op het gebied van (hoog)begaafdheid. In veel regio's zijn (hoog)begaafdheidsspecialisten aangesteld op scholen, wat er volgens swv'en voor heeft gezorgd dat (hoog)begaafdheid meer op de kaart is gezet bij scholen en schoolbesturen.

✓ Bijna alle *scholen* hebben door de jaren heen voordelen ervaren van hun deelname aan kennisdelings- en professionaliseringsactiviteiten. De meest genoemde voordelen zijn een toename in expertise en meer kennisuitwisseling.

Samenwerkingsverbanden wijzen op diverse aandachtspunten voor kennisdeling in hun regio, met name de behoefte aan meer kennis over signalering, dubbel-bijzondere leerlingen en differentiatie. Ook is er bij veel samenwerkingsverbanden een gebrek aan expertise en aanbod voor specifieke doelgroepen, zoals jonge (hoog)begaafde leerlingen, (dreigende) thuiszitters, leerlingen met een niet-westerse achtergrond en uitzonderlijk (hoog)begaafde leerlingen.

De meest genoemde knelpunten door *scholen* zijn het vrijmaken van tijd voor professionals en het creëren van een aanbod dat aansluit bij de behoeften van professionals en de onderwijspraktijk.

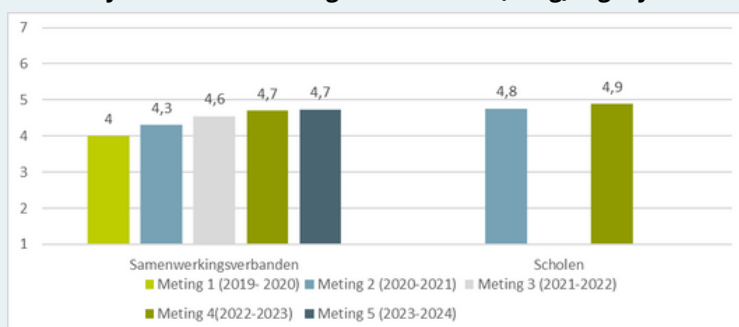
Subsidiedoel 2

Passend aanbod inrichten

Behalen subsidiedoel

Samenwerkingsverbanden ervaren sinds de start van de subsidieregeling een toename in de mate waarin er een passend dekkend onderwijs- en ondersteuningsaanbod is voor (hoog)begaafde leerlingen. Samenwerkingsverbanden zijn met name in de eerste twee jaar van de subsidieperiode positiever gaan oordelen over dit subsidiedoel. In de laatste drie metingen is deze trend gestabiliseerd. Scholen oordeelden gemiddeld gematigd positief over het onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen binnen hun school en samenwerkingsverband.

Het gemiddelde oordeel van samenwerkingsverbanden en scholen over het onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen

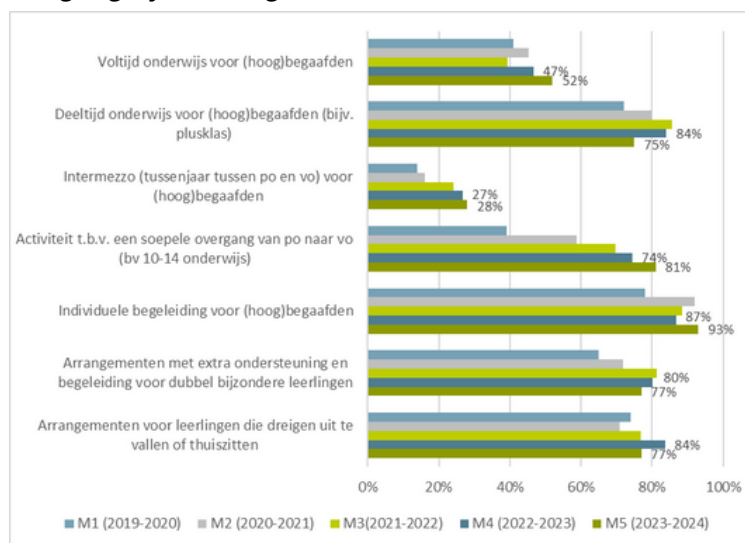

Activiteiten

In de afgelopen jaren hebben samenwerkingsverbanden een breed scala aan onderwijs- en ondersteuningsactiviteiten aangeboden aan (hoog)begaafde leerlingen, naast de activiteiten gericht op basisondersteuning, zoals verrijking, compacten en differentiatie.

Samenwerkingsverbanden die voltijd- en/of deeltijd groepsonderwijs voor (hoog)begaafden aanbieden, oordelen significant hoger op dit subsidiedoel dan samenwerkingsverbanden zonder dit aanbod.

Aangeboden onderwijs- en ondersteuningsactiviteiten voor (hoog)begaafde leerlingen

Opbrengsten en aandachtspunten

- Zowel *scholen* als *samenwerkingsverbanden* benoemen dat het ondersteuningsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen passender is geworden, mede dankzij de subsidie. Scholen zien ook positieve sociaal-emotionele opbrengsten bij deelnemende leerlingen en meer tevreden ouders.
- Samenwerkingsverbanden* benoemen uiteenlopende aspecten in het onderwijsaanbod die nog aandacht behoeven in de regio's. Meest genoemde punten gaan over het gebrek aan expertise en aanbod voor specifieke doelgroepen, zoals jonge (hoog)begaafde leerlingen, (dreigende) thuiszitters, leerlingen met een niet-westerse achtergrond en uitzonderlijk (hoog)begaafde leerlingen.
- De meeste scholen zien één of meerdere aandachtspunten voor de deelname van (hoog)begaafde leerlingen aan onderwijs- en ondersteuningsactiviteiten in hun regio. De meeste aandachtspunten hebben betrekking op het hebben van voldoende (thuisnabij) aanbod, voldoende expertise en een goede communicatie en afstemming.

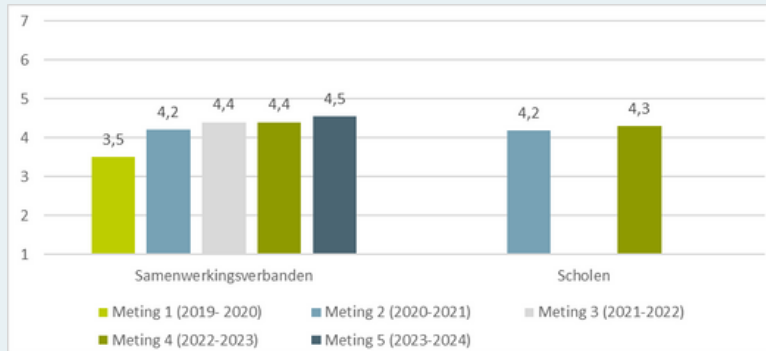
Subsidiedoel 3

Onderlinge samenwerking versterken

Behalen subsidiedoel

Sinds de start van de subsidieregeling ervaren samenwerkingsverbanden een versterkte samenwerking rond (hoog)begaafdheid binnen de regio. Samenwerkingsverbanden zijn met name in het eerste jaar van de subsidieperiode positiever gaan oordelen over het subsidiedoel samenwerking. In latere metingen is deze groei gestabiliseerd. Scholen oordeelden gemiddeld gematigd positief op dit subsidiedoel.

Het gemiddelde oordeel van samenwerkingsverbanden en scholen over de mate van samenwerking op het gebied van (hoog)begaafdheid gedurende de subsidieperiode

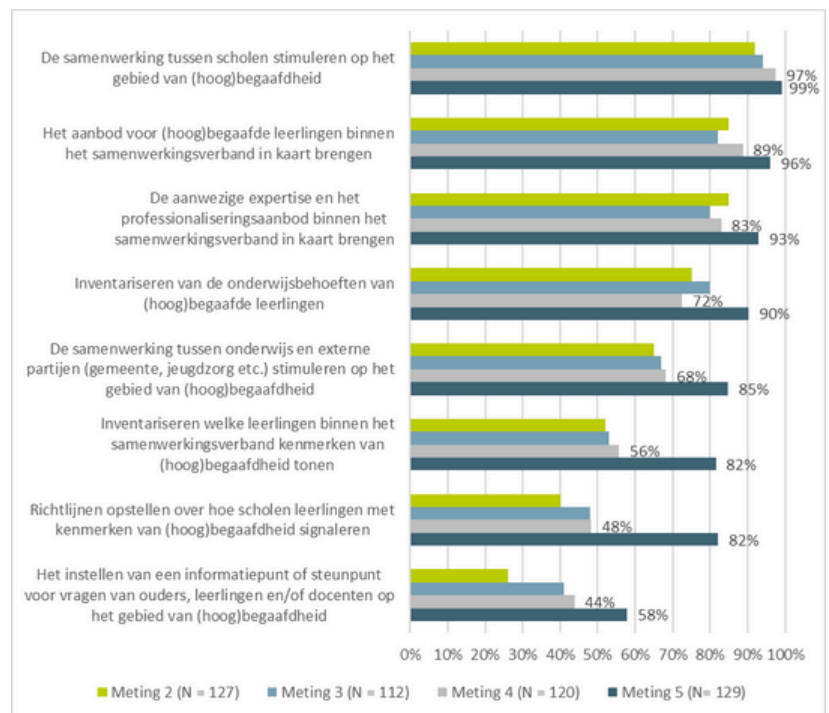

Activiteiten

In de vijfde meting zien we dat we meer samenwerkingsverbanden activiteiten uitvoeren met betrekking tot beleid en samenwerking rondom (hoog)begaafdheid binnen de regio, in vergelijking met eerdere metingen.

Deze toename kan verklaard worden door een toegenomen tijdsdruk richting het einde van de subsidieperiode of kan samenhangen met de uitvoering van de nieuwe subsidieregeling 'Begaafde leerlingen po en vo 2023-2025'.

Aangeboden activiteiten m.b.t. beleid en samenwerking rondom (hoog)begaafdheid

Opbredingen en aandachtspunten

De subsidie heeft volgens veel *samenwerkingsverbanden* bijgedragen aan een versterkte samenwerking tussen het po en vo, onder andere door het inzetten op doorgaande leerlijnen en kennisdeling

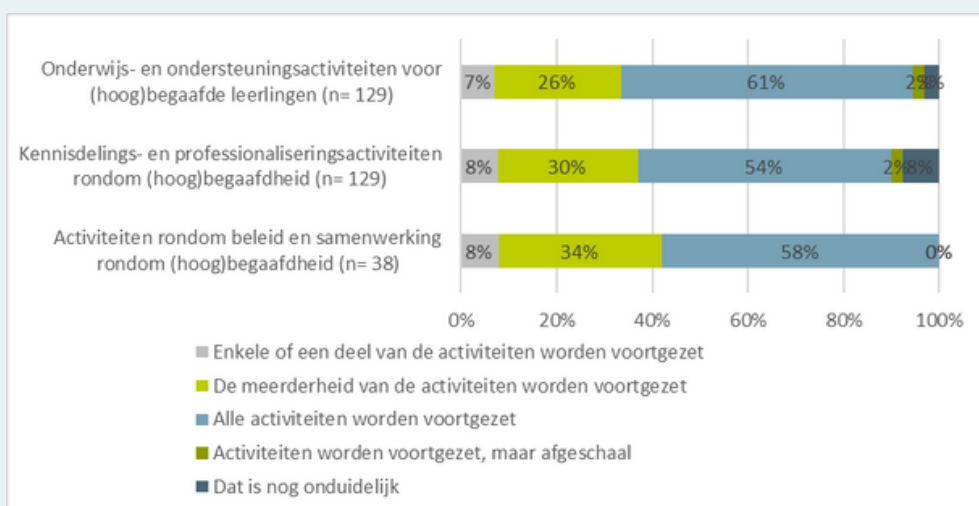
De samenwerking met de gemeente en jeugdhulporganisaties is voor veel *samenwerkingsverbanden* nog een aandachtspunt. Ze hebben veelal behoefte aan duidelijke(re) afspraken met jeugdhulp om onderwijs-zorgarrangementen te organiseren, met name voor de doelgroep dubbel-bijzondere leerlingen en (hoog)begaafde leerlingen die dreigen uit te vallen of (tijdelijk) geen onderwijs volgen. De samenwerking met ouders en leerlingen wordt tevens door veel samenwerkingsverbanden als aandachtspunt genoemd.

Monitoring, evaluatie en borging

Monitoring en evaluatie

- In ruim driekwart van de subsidieplannen werd beschreven dat de uitvoering van de activiteiten en de realisatie van een passend aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen zouden worden gemonitord. Uit de plannen blijkt ook dat samenwerkingsverbanden de kennisvergroting en -verspreiding wilden monitoren.
- Uit de vijfde meting blijkt dat de meeste samenwerkingsverbanden tijdens de subsidieperiode gebruik maakten van de ervaringen van (hoog)begaafdheids-experts, intern begeleiders, zorgcoördinatoren en/of schoolleiders. Iets meer dan de helft van de samenwerkingsverbanden gebruikte (ook) gegevens over het aantal professionaliseringsactiviteiten en/of consultaties met (hoog)begaafdheidsexperts. Veel minder samenwerkingsverbanden maakten gebruik van schoolloopbaangegevens (12%) of schoolprestaties (11%) van (hoog)begaafde leerlingen.

Mate waarin samenwerkingsverbanden activiteiten na de subsidieperiode voortzetten en/of integreren in het bestaand aanbod (meting 5).

Borging

Samenwerkingsverbanden nemen verschillende maatregelen om activiteiten na de subsidieperiode voort te zetten of te integreren in het onderwijs. De meeste samenwerkingsverbanden verankeren deze activiteiten in hun eigen beleid (72%) en stimuleren scholen om beleid rond (hoog)begaafdheid te formuleren (85%). Ze waarborgen ook continuïteit door kennisdeling te blijven faciliteren en een verantwoordelijke voor (hoog)begaafdheid aan te stellen (76%).

Als activiteiten niet of gedeeltelijk worden voortgezet, lijkt dit vaak te komen doordat er voldoende kennis en ervaring is opgedaan.

Bij een groot deel van de samenwerkingsverbanden worden alle of een meerderheid van de subsidieactiviteiten voortgezet of geïntegreerd in bestaand aanbod als de subsidieperiode afloopt. Dit kan ook te maken hebben met de nieuwe subsidieregeling 'Begaafde leerlingen po en vo 2024-2025' die beschikbaar is.

Geleerde lessen en aanbevelingen

Geleerde lessen van samenwerkingsverbanden

Aan de samenwerkingsverbanden is gevraagd welke belangrijke lessen uit de subsidieperiode zij andere samenwerkingsverbanden mee zouden willen meegeven over (het organiseren van) onderwijs en ondersteuning aan (hoog)begaafde leerlingen. Veel samenwerkingsverbanden noemen het belang van:

- **Kennisdeling en kennisvergroting** Door het delen van 'good practices' hoeft het wiel niet iedere keer opnieuw uitgevonden te worden met betrekking tot activiteiten.
- **Borging** Belangrijk is om opgedane kennis en expertise te borgen en te voorkomen dat het afhankelijk is van één individu. Het kan daarbij helpen om kartrekkers aan te stellen om zo overzicht en een duidelijk aanspreekpunt te creëren. Ook borging van activiteiten en afspraken is nodig om de duurzaamheid van de opbrengsten te vergroten.
- **Samenwerking** Vooral samenwerkingsverbanden vo raden aan om bovenschoolse samenwerking te stimuleren. Door expertise te bundelen en te investeren in samenwerkingen tussen scholen kan er volgens hen (nog) meer worden bereikt. Ook een goede samenwerking en overdracht tussen po en vo-scholen is cruciaal, waarbij het samenwerkingsverband kan faciliteren.

Vijf jaar monitoronderzoek, aanbevelingen uit de praktijk

Betrek scholen actief in de plannen/voorbereiding van activiteiten en in het proces bij de uitvoering

Neem inzichten rondom de doelgroep mee bij het formuleren van nieuwe plannen. Zorg voor een heldere doelgroepomschrijving waar voldoende draagvlak onder scholen voor is.

Werk met concrete en meetbare doelen en monitor en evalueer of deze zijn behaald.

Zorg voor korte lijntjes met scholen, gemeente en andere partners, zodat verwachtingen helder zijn en er een basis staat voor de kennisdeling en borging van onderwijs- en ondersteuningsactiviteiten.

Hou scholen verantwoordelijk voor het uitvoeren, borgen en evalueren van subsidieactiviteiten en laat ze de inzet van middelen verantwoorden.

Lees het volledige eindrapport '[Monitor subsidieregeling leerlingen met kenmerken van \(hoog\)begaafdheid in het primair en voortgezet onderwijs 2019-2024](#)' voor meer informatie. Op www.oberon.eu is een volledig overzicht van alle metingen te vinden.